

بسم الله الرحمن الرحيم

سوره مبارکه مسد

استاد ضرابی ۱۳۹۹

جلسه پنجم

آیه شریفه: «وَأَمْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ - و زنش هیزم کش [آتش فروز] است»

عنوان: چهره اخروی همراهی‌ها و همکاری‌ها

بر اساس آنچه در باره رمز جاودانگی قرآن گفته شد که بار معنوی کلمات و جملات اختصاصی به شأن نزول ندارد و باید پیام فراگیر آن را که شامل همه انسان‌ها می‌شود، فهمید، اکنون درباره همسر ابولهب صحبت می‌کنیم.

«و امرأته»: همسر در معنای عام و شامل خود، همراهی است که بجهت این همراهی سهمیم در نتیجه عمل است. (البته همسرانی که مخالف و غیر همراه با شوهران خود هستند، تنها در ظاهر همسر خوانده می‌شوند، نه در واقع)

هفت دوزخ چیست اخلاق بدت هشت جنت چیست اعمال خودت

حشر تو بر صورت اعمال تست هر چه بینی نیک و بد احوال تست

«تعاونوا على البر والتقوى و لا تعاونوا على الاثم و العدوان» (مائده / ۲)

شخصی مانند ابولهب که چهره دنیایی او نمادی از مخالفت با دین خداست و در چهره آنسویی و اخروی خود آتش زبانه داری است که شعله می‌کشد، معلوم است که همکار و همراه او از چه موقعیتی در دنیا و آخرت برخوردار است.

آن زبانه چیست نفس پرستیز زینهار ای جان من از وی گریز

گر ز آتش صورت فعل بدست روح را از وی عذاب سرمد است

تعبیر زیبای قرآن «حمالة الحطب - بارکش هیزم آتش» از واقعیتی پشت پرده خبر می‌دهد. هیزم آتش در میان آتش است و می‌سوزد.

عنوان: تنوعات همراهی در زندگی

بنابراین آنچه باید تعمیم داده شود و خطاب به همه ابناء بشر است، وزر و وبال همراهی‌ها و مشارکت و سهیم بودن در مخالفت با دین خداست. که انسان را سهیم در آتش جهنم می‌کند. این همراهی در شئون مختلف زندگی ما وجود دارد. «من مشی الی ظالم لیعینه و هو یعلم انه ظالم فقد خرج عن الاسلام...» - هر کس قدمی برای کسی که می‌داند ظالم است بر دارد، قطعا از اسلام خارج شده است. (بحار ج ۷۲/ص ۳۷۷)

صدماتی که از این همراهی‌ها متوجه خود و دیگران می‌کنیم آنقدر متنوع و گوناگون است که برخی از آنها برای ما آشکار است و بسیاری از آنها از دیده ما پوشیده است که نسلهای بسیاری از آن متأثر شده زمین و آسمان و موجودات ساکن در آنها از گزند آن مصون نیستند. از حضرت امام جعفر صادق - علیه السلام - مروی است که: «هر که ظلم کند، و هر که یاری ظالم کند، و هر که راضی به ظلم او باشد، هر سه ظالمند و در ظلم شریک اند.» (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۱۲، ح ۱۶)

و نیز از آن جناب مروی است که: «چون روز قیامت شود منادی ندا کند که کجایند ظالمان و کسانی که شبیه و مانند ظالمان اند؟ حتی آن کسی که قلمی از برای ایشان تراشیده، یا دواتی به جهت ایشان «لیقه» کرده؟ پس همگی را در تابوتی از آهن جمع سازند و در آتش جهنم اندازند» (بحار، ج ۷۵/ص ۳۱۲)

«لعن رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم في الخمر عشرة: غارسها، حارسها، عاصرها، شاربها، ساقیها، حاملها و المحمولة اليه و بايعها و مشتريها و آكل ثمنها - رسول خدا در مورد خمر، ۱۰ نفر را لعنت کرده است: ۱- کارنده، ۲- باغبان، ۳- خمر ساز، ۴- خورنده خمر، ۵- نوشاننده، ۶- حامل خمر، ۷- کسی که خمر

برای او حمل می‌شود، ۸- فروشنده، ۹- خریدار و ۱۰- خورنده ثمن خمر.» (استبصار ج ۳ ص ۵۵)

تنها آنان که به اجرای احکام الهی ملتزم هستند، بدون اینکه بدانند از همه این صدمات برکنار هستند.

دوزخ شرری ز آتش سینه ماست جنت اثری زین دل گنجینه ماست

عنوان: ماهیت آتش

از همین جا می‌توان فهمید ماهیت آنچه در مخالفت با ادیان حیات‌بخش الهی قرار می‌گیرد و مروج فحشاء و فساد و جهل و خرافه‌پرستی است، درست مانند آتش عمل می‌کند که وقتی موجودی زنده را می‌سوزاند، همه کمالات حیاتی آن را نابود کرده، آن را به خاکستری بدل می‌سازد. به تناسب منکرات و فساد که به ظهور می‌رسد، باطن‌ها هم در جهنم تنوعاتی پیدا می‌کند.

طاعت و اوراد با روی و ریا گشت زقوم و حمیم اندر جزا

حقیقت آتش فقط شعله‌ای نیست که ما می‌بینیم. هر چه اثر آتش را داشته باشد؛ از این جهت که زندگی و مواهب آن را نابود می‌کند، آتش است و مظاهر و جلوه‌های گوناگونی دارد، مانند: زمهریر (سرما‌ی بسیار شدید) زقوم (خوراک جهنمیان) حمیم (آب جوشان) نیش و سم مارها و دندان حیوانات، سموم که باد سوزان جهنم است، غسلین، و طعام ضریع و نوشیدنی‌هایی مانند غساق، صدید، غل و زنجیر، مقامع آتشین، تازیانه‌های عذاب، صدا‌های ناهنجار جهنم، ضیق مکان و فشار، سایه‌هایی که از آتش خود آتشین‌ترند و غیر آن‌ها. و کجاست چشم بینایی که ببیند آتش در همه جا و همه چیز زندگی بشر امروز زبانه می‌کشد؟

عنوان: حمّالی و تنوعات آن

تعبیر « حمّالة » نیز هشدار می‌دهد وقتی انسان چیزی را با فهم و ایده خود ایجاد نکرده است بلکه برای تحقق آن تنها همراهی و کمک رسانی دارد، چنانچه این

همراهی خیر و الهی نباشد، در واقع باید وزر و وبال بارکشی و حمّالی باری را تحمّل کند که دیگری سازنده آن بوده است.

این گونه حمّالی‌ها هم در زندگی ما فراوان دیده می‌شود. در پرورش فرزندان، در همسر داریها و مشارکت‌های اجتماعی و غیر آن، چنانچه منجر به خیر و ثوابی نشده، ثمرات نامیمونی به بار می‌آورد، از مصادیق همین حمّالی‌ها ست که باید منتظر عواقبش بود.

حضرت موسی علیه السلام در پیشگاه خداوند عرضه می‌دارد: «رَبِّ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظَهِيراً لِلْمُجْرِمِينَ» خداوندا به شکرانه نعمت هائی که به من بخشیدی، هرگز پشتیبانی از مجرمان نمی‌کنم» (قصص ۱۷)